

Odborné stanovisko vo veci neposkytovania povinného zmluvného poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel osobám mladším ako 24 rokov Vyhotovené podľa § 1 ods. 2 písm. f) zákona č. 308/1993 Z. z. o zriadení Slovenského národného strediska pre ľudské práva v znení neskorších predpisov

Skutkový stav

Slovenské národné stredisko pre ľudské práva sa v rámci svojej vlastnej monitorovacej činnosti oboznámilo s článkom http://peniaze.pravda.sk/csob-nepoisti-motoristov-do-24-rokov-d7p-/sk-ppoistenie.asp?c=A101020_100040_sk-ppoistenie_p59 zo dňa 20.10.2010. Vzápätí sa oboznámilo aj so skutočnosťou, že na stránke <https://poistenie.csob.sk/pzp/Strana2a.aspx> je v rámci vekovej kategórie ako najnižšia veková kategória označená kategória od 24 do 29 rokov. Na základe takto získaných poznatkov posúdilo, či neposkytovaním povinného zmluvného poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel osobám mladším ako 24 rokov nedochádza k nezákonnej praxi porušovaním zásady rovnakého zaobchádzania.

Mandát Slovenského národného strediska pre ľudské práva

Slovenské národné stredisko pre ľudské práva (ďalej len „stredisko“) v zmysle § 1 ods. 2 zákona č. 308/1993 Z. z. o zriadení Slovenského národného strediska pre ľudské práva v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon“) „plní úlohy v oblasti ľudských práv a základných slobôd vrátane práv dieťaťa. Stredisko na tento účel najmä

- a) monitoruje a hodnotí dodržiavanie ľudských práv a dodržiavanie zásady rovnakého zaobchádzania podľa osobitného zákona [zákon č. 365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých predpisov (antidiskriminačný zákon)],
- b) zhromažďuje a na požiadanie poskytuje informácie o rasizme, xenofóbii a antisemitizme v Slovenskej republike,
- c) uskutočňuje výskumy a prieskumy na poskytovanie údajov v oblasti ľudských práv, zhromažďuje a šíri informácie v tejto oblasti,
- d) pripravuje vzdelávacie aktivity a podieľa sa na informačných kampaniach s cieľom zvyšovania tolerance spoločnosti,
- e) zabezpečuje právnu pomoc obetiam diskriminácie a prejavov intolerancie,
- f) vydáva na požiadanie fyzických osôb alebo právnických osôb alebo z vlastnej iniciatívy odborné stanoviská vo veciach dodržiavania zásady rovnakého zaobchádzania podľa osobitného predpisu [zákon č. 365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých predpisov (antidiskriminačný zákon)],
- g) vykonáva nezávislé zisťovania týkajúce sa diskriminácie,
- h) vypracúva a uverejňuje správy a odporúčania o otázkach súvisiacich s diskrimináciou,
- i) poskytuje knižničné služby a
- j) poskytuje služby v oblasti ľudských práv“.

Podľa § 1 ods. 5 zákona „súdy, prokuratúra, iné štátne orgány, orgány územnej samosprávy, orgány záujmovej samosprávy a iné verejnoprávne inštitúcie sú povinné na požiadanie strediska v určenej lehote poskytnúť stredisku informácie o dodržiavaní ľudských práv; ich právo podávať správy o dodržiavaní ľudských práv získané vlastnou činnosťou iným subjektom nie je dotknuté.“

Zhromažďovanie faktov

S cieľom postupovať čo najobjektívnejšie sa stredisko dňa 21. 10. 2010 obrátilo na Československú

obchodnú banku, a. s. so žiadosťou o informáciu, či poskytuje povinné zmluvné poistenie aj osobám mladším ako 24 rokov, ktoré spĺňajú podmienky uvedené v zákone č. 381/2001 Z. z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o PZP“). V prípade neposkytovania povinného zmluvného poistenia týmto osobám sa stredisko zaujímalo o uvedenie dôvodov takéhoto konania. Stredisko dňa 02. 11. 2010 dostalo od ČSOB Poist'ovňa, a. s. Vyjadrenie k poskytovaniu povinného zmluvného poistenia ČSOB Poist'ovňa, a.s. (ďalej len „Vyjadrenie“).

Vo Vyjadrení sa uvádza, že: „Poist'ovňa nebude poskytovať pre rok 2011 poistenie zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla (ďalej len „PZP“) osobám mladším ako 24 rokov. Pri rozhodovaní Poist'ovne o nezaradení tejto vekovej kategórie do poistení, ktoré ČSOB Poist'ovňa, a.s. poskytuje, bolo prihliadané na viaceré skutočnosti. Hlavným dôvodom pre takéto rozhodnutie je vysoká škodovosť, ktorú poisťovňa zaznamenala v predchádzajúcich rokoch, a to práve škodovosť poistníkov vo veku od 18 do 24 rokov. V porovnaní s ostatnými vekovými skupinami je táto škodovosť v priemere 4-násobne vyššia.“

Vo Vyjadrení sa tiež uvádza, že: „Pri prijímaní rozhodnutia o nepoistení osôb mladších ako 24 rokov zvažovala Poist'ovňa aj otázku možnej diskriminácie osôb patriacich do tejto vekovej kategórie. S ohľadom na aktuálny stav príslušnej legislatívy má Poist'ovňa za to, že svojim rozhodnutím nediskriminuje osoby vo veku do 24 rokov, pričom svoj názor opiera o nasledovné: Základom je všeobecne platná zásada občianskeho práva, ktorá predpokladá slobodnú možnosť vstupovať do zmluvných vzťahov s ktorýmikoľvek subjektmi a na akýkoľvek zákonom dovolený hospodársky účel. Zmluvná strana je oprávnená vstupovať do zmluvných vzťahov s inými subjektmi len na základe dobrovoľného rozhodnutia. Zmluvná sloboda predstavuje možnosť dobrovoľnej interakcie medzi zmluvnými stranami.“

Rovnako sa vo Vyjadrení uvádza, že „v zmysle § 8, ods. 6 zákona č. 365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov „diskriminácia nie je rozdielne zaobchádzanie z dôvodu veku alebo zdravotného postihnutia pri poskytovaní poisťovacích služieb, ak takéto rozdielne zaobchádzanie vyplýva z rozdielnej miery rizika overiteľnej štatistickými alebo obdobnými údajmi a podmienky poisťovacích služieb sú primerané tomuto riziku.“ Rozdielne zaobchádzanie, ktoré Poist'ovňa zvolila, vyplýva práve z údajov, ktoré potvrdzujú natoľko zvýšenú mieru rizika, že dospela k rozhodnutiu uvedenej skupine držiteľov/vlastníkov motorových vozidiel PZP neposkytovať.“

Vo Vyjadrení je tiež uvedené: „Zákon 381/2001 Z. z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej aj „zákon o PZP“) upravuje situáciu, pri ktorej poisťovateľ odmietne uzavrieť s poistníkom poistnú zmluvu. V takom prípade Národná banka Slovenska na žiadosť poistníka určí poisťovateľa, ktorý je povinný poistnú zmluvu uzavrieť. Zákon o PZP teda pripúšťa odmietnutie poisťovateľa uzavrieť poistnú zmluvu a pre tento prípad upravuje ďalší postup poistníka, ktorým je žiadosť adresovaná Národnej banke Slovenska o určenie poisťovateľa.“

Na záver sa vo Vyjadrení poukazuje na prax ostatných poisťovní, ktoré na slovenskom trhu poskytujú PZP pre dotknutú vekovú skupinu, pričom sa uvádza, že „podľa dostupných informácií sú ceny PZP mnohých poisťovní pre túto vekovú skupinu tak vysoké, že v podstate vylučujú možnosť veľkej skupiny mladých ľudí uzavrieť PZP. Tieto poisťovne teda konajú podobným spôsobom ako ČSOB Poist'ovňa, a.s., pritom neuvádzajú jednoznačne, že PZP neposkytnú, avšak podmienka ho vysokou cenou poistenia, ktoré reálne odradí záujemcov z tejto vekovej skupiny od uzatvorenia PZP.“

Otázky súvisiace s poskytovaním povinného zmluvného poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla, resp. otázky súvisiace s poskytovaním poisťovacích služieb ako takých sa dotýkajú viacerých orgánov a inštitúcií.

Preto sa stredisko so žiadosťou o zaujatie stanoviska obrátilo:

- na Národnú banku Slovenska - orgán, ktorý v zmysle zákona č. 566/1992 Zb. o Národnej banke Slovenska v znení neskorších predpisov vykonáva dohľad nad finančným trhom aj podľa zákona č. 8/2008 Z. z. o poisťovníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a zákona č. 381/2001 Z. z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov,
- na Slovenskú kanceláriu poisťovateľov - orgán činný v oblasti povinného zmluvného poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel,

- na Slovenskú asociáciu poisťovní - záujmové združenie poisťovní a zaistovní, ktoré majú oprávnenie vykonávať poisťovaciu a zaistovaciu činnosť na území Slovenskej republiky a
- na Ústredný inšpektorát Slovenskej obchodnej inšpekcie - orgán štátnej správy, ktorý vykonáva dozor a kontrolu nad ochranou spotrebiteľa v zmysle zákona č. 250/2007 Z. z. o ochrane spotrebiteľa a o zmene zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ochrane spotrebiteľa“).

V doručenej odpovedi zo Slovenskej kancelárie poisťovateľov, je uvedené: „Predmetná záležitosť nepatrí do kompetencie Slovenskej kancelárie poisťovateľov, pretože zodpovednostným subjektom je ČSOB poisťovňa, a. s.. Slovenská kancelária poisťovateľov nie je oprávnená sa vyjadrovať k obchodným postupom jednotlivých poisťovní. Naša činnosť je vymedzená v § 20 zákona č. 381/2001 Z. z. o povinnom zmluvnom poistení za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla (ďalej len „zákon“). Súčasne si Vám dovoľujeme dať do pozornosti skutočnosť, že podľa zákona je táto situácia upravená v čl. 6 odst. 3, v ktorom sa hovorí, že ak poisťovateľ odmietne uzavrieť s poisťníkom poistnú zmluvu, určí Národná banka Slovenska na žiadosť poisťníka poisťovateľa, ktorý je povinný s ním poistnú zmluvu uzavrieť.“

V odpovedi Slovenskej asociácie poisťovní, ktorú stredisko obdržalo, sa uvádza, že „... podľa čl. I. Stanov Slovenskej asociácie poisťovní je asociácia záujmovým združením poisťovní pôsobiacich na slovenskom poistnom trhu založená výlučne pre ich potreby a pre ich zastupovanie pred štátnymi orgánmi. Podľa čl. I. bodu 2, písm. b) stanov, asociácia nesmie vykonávať kontrolu obchodnej činnosti svojich členov. Z uvedeného dôvodu nemôže Slovenská asociácia poisťovní v tejto veci zaujať žiadne stanovisko ani posudzovať postup poisťovne pri určovaní podmienok poistenia.“

V odpovedi Národnej banky Slovenska, doručenej stredisku, sa uvádza: „... Zákon o PZP však neukladá poisťovní povinnosť uzavrieť poistnú zmluvu pre poistenie zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla. V súlade so zásadou zmluvnej autonómie, ktorá je jednou zo základných zásad súkromného práva, je poisťovňa oprávnená rozhodnúť sa, či s konkrétnym subjektom poistnú zmluvu v oblasti PZP uzavrie alebo nie resp. za akých podmienok poistnú zmluvu uzavrie. Rozdielne zaobchádzanie pri poskytovaní poisťovacích služieb umožňuje aj antidiskriminačný zákon v § 8 ods. 6. ... NBS ako orgán dohľadu nad finančným trhom z hľadiska svojej pôsobnosti nie je oprávnená regulovať ekonomické potreby trhu, ani vstupovať do zmluvných vzťahov poisťovní a ich klientov, na ktorých rozhodovanie sú príslušné súdy alebo iné orgány podľa osobitných predpisov.“

V doručenej odpovedi z Ústredného inšpektorátu Slovenskej obchodnej inšpekcie, sa uvádza, že poisťovňa je „povinná, umožniť poistiť sa aj rizikovej skupine spotrebiteľov vo veku od 18 do 24 rokov, napriek tomu, že zaznamenala v uplynulých rokoch v priemere 4-násobne vyššiu škodovosť poisťníkov v tomto veku. Štatisticky zistenú rizikovosť tejto skupiny má poisťovňa možnosť premietnuť do výšky ceny za zákonné povinné poistenie motorového vozidla.“

Právne východiská

Dodržiavanie zásady rovnakého zaobchádzania je garantované na medzinárodnej, európskej aj národnej úrovni.

Na medzinárodnej úrovni sú zásada rovnakého zaobchádzania a s ňou súvisiaci zákaz diskriminácie garantované najmä Dohovorom o ochrane základných práv a ľudských slobôd (1950) či Medzinárodným paktom o občianskych a politických právach (1966).

Dohovor o ochrane základných práv a ľudských slobôd v čl. 14 upravujúcom zákaz diskriminácie stanovuje, že „užívanie práv a slobôd priznaných týmto Dohovorom sa musí zabezpečiť bez diskriminácie založenej na akomkoľvek dôvode, ako je pohlavie, rasa, farba pleti, jazyk, náboženstvo, politické alebo iné zmýšľanie, národnostný alebo sociálny pôvod, príslušnosť k národnostnej menšine, majetok, rod alebo iné postavenie“.

Medzinárodný pakt o občianskych a politických právach v čl. 26 uvádza, že „všetci sú si pred zákonom rovní a majú právo na rovnakú ochranu zákona bez akejkoľvek diskriminácie. Zákon zakáže akúkoľvek diskrimináciu a zaručí všetkým osobám rovnakú a účinnú ochranu proti diskriminácii z akýchkoľvek dôvodov, napr. podľa rasy, farby, pohlavia, jazyka, náboženstva, politického alebo iného presvedčenia, národnostného alebo sociálneho pôvodu, majetku a rodu“.

Na európskej úrovni je jedným z najnovších nástrojov, ktoré zakazujú diskrimináciu Charta základných práv Európskej únie, pričom v zmysle článku 6 ods. 1 Zmluvy o Európskej únii, má Charta základných práv Európskej únie rovnakú právnu silu ako zmluvy. Ustanovenie čl. 21 ods. 1 Charty základných práv

Európskej únie uvádza, že sa zakazuje sa „akákoľvek diskriminácia najmä z dôvodu pohlavia, rasy, farby pleti, etnického alebo sociálneho pôvodu, genetických vlastností, jazyka, náboženstva alebo viery, politického alebo iného zmýšľania, príslušnosti k národnostnej menšine, majetku, narodenia, zdravotného postihnutia, veku alebo sexuálnej orientácie“.

V tejto súvislosti je potrebné tiež poukázať na znenie Smernice Rady 2004/113/ES z 13. decembra 2004 o vykonávaní zásady rovnakého zaobchádzania medzi mužmi a ženami v prístupe k tovaru a službám a k ich poskytovaní, v ktorej sa v článku 3 odsek 1 uvádza, že „sa táto smernica vzťahuje na všetky osoby, ktoré poskytujú tovar a služby, ku ktorým má verejnosť prístup bez ohľadu na dotknutú osobu, pokiaľ ide o verejný a súkromný sektor vrátane orgánov verejnej moci, a ktoré sa poskytujú mimo oblasti súkromného a rodinného života a na transakcie vykonávané v tejto súvislosti“. Okrem toho v rozsudku Súdneho dvora EÚ Mangold (C 144/04, bod 75) sa uvádza, že „zásadu zákazu diskriminácie na základe veku teda treba považovať za všeobecnú zásadu práva Spoločenstva“. Tento prístup bol potvrdený aj v ďalších rozsudkoch Súdneho dvora EÚ (Age Concern, 388/07, bod 40, Kúckúdeveci, 555/07, bod 21).

Na národnej úrovni je zásada rovnakého zaobchádzania garantovaná jednak Ústavou SR, ktorá v čl. 12 ods. 2 uvádza, že „základné práva a slobody sa zaručujú na území Slovenskej republiky všetkým bez ohľadu na pohlavie, rasu, farbu pleti, jazyk, vieru a náboženstvo, politické, či iné zmýšľanie, národný alebo sociálny pôvod, príslušnosť k národnosti alebo etnickej skupine, majetok, rod alebo iné postavenie. Nikoho nemožno z týchto dôvodov poškodzovať, zvýhodňovať alebo znevýhodňovať“. Podrobne je zásada rovnakého zaobchádzania, resp. zákaz diskriminácie upravený v zákone č. 365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých predpisov (antidiskriminačný zákon) v znení neskorších predpisov (ďalej len „ADZ“). Ustanoveniami ADZ boli do slovenského právneho poriadku transponované smernice 2000/43/ES, 2000/78/ES, 86/378/EHS v znení 96/97/ES, 76/207/EHS a 2004/113/ES.

Ustanovenie § 2 ADZ uvádza:

„(1) Dodržiavanie zásady rovnakého zaobchádzania spočíva v zákaze diskriminácie z dôvodu pohlavia, náboženského vyznania alebo viery, rasy, príslušnosti k národnosti alebo etnickej skupine, zdravotného postihnutia, veku, sexuálnej orientácie, manželského stavu a rodinného stavu, farby pleti, jazyka, politického alebo iného zmýšľania, národného alebo sociálneho pôvodu, majetku, rodu alebo iného postavenia.

(2) Pri dodržiavaní zásady rovnakého zaobchádzania je potrebné prihliadať aj na dobré mravy na účely rozšírenia ochrany pred diskrimináciou.

(3) Dodržiavanie zásady rovnakého zaobchádzania spočíva aj v prijímaní opatrení na ochranu pred diskrimináciou.“

Podľa § 2a ADZ:

(1) Diskriminácia je priama diskriminácia, nepriama diskriminácia, obťažovanie, sexuálne obťažovanie a neoprávnený postih; diskriminácia je aj pokyn na diskrimináciu a nabádanie na diskrimináciu.

(2) Priama diskriminácia je konanie alebo opomenutie, pri ktorom sa s osobou zaobchádza menej priaznivo, ako sa zaobchádza, zaobchádzalo alebo by sa mohlo zaobchádzať s inou osobou v porovnateľnej situácii.

(3) Nepriama diskriminácia je navonok neutrálny predpis, rozhodnutie, pokyn alebo prax, ktoré znevýhodňujú osobu v porovnaní s inou osobou; nepriama diskriminácia nie je, ak takéto predpis, rozhodnutie, pokyn alebo prax sú objektívne odôvodnené sledovaním oprávneného záujmu a sú primerané a nevyhnutné na dosiahnutie takého záujmu.

(4) Obťažovanie je také správanie, v dôsledku ktorého dochádza alebo môže dôjsť k vytváraniu zastrašujúceho, nepriateľského, zahanbujúceho, ponižujúceho, potupujúceho, zneuctujúceho alebo urážajúceho prostredia a ktorého úmyslom alebo následkom je alebo môže byť zásah do slobody alebo ľudskej dôstojnosti.

(5) Sexuálne obťažovanie je verbálne, neverbálne alebo fyzické správanie sexuálnej povahy, ktorého úmyslom alebo následkom je alebo môže byť narušenie dôstojnosti osoby a ktoré vytvára zastrašujúce, ponižujúce, zneuctujúce, nepriateľské alebo urážlivé prostredie.

(6) Pokyn na diskrimináciu je konanie, ktoré spočíva v zneužití podriadenosti osoby na účel diskriminácie

tretej osoby.

(7) Nabádanie na diskrimináciu je presviedčanie, utvrdzovanie alebo podnecovanie osoby na diskrimináciu tretej osoby.

(8) Neoprávnený postih je také konanie alebo opomenutie, ktoré je pre osobu, ktorej sa týka, nepriaznivé a priamo súvisí

a) s domáhaním sa právnej ochrany pred diskrimináciou vo svojom mene alebo v mene inej osoby alebo

b) s podaním svedeckej výpovede, vysvetlenia alebo súvisí s inou účasťou tejto osoby v konaní vo veciach súvisiacich s porušením zásady rovnakého zaobchádzania,

c) so sťažnosťou namietajúcou porušenie zásady rovnakého zaobchádzania.“

Podľa § 3 ods. 1 ADZ „každý je povinný dodržiavať zásadu rovnakého zaobchádzania v oblasti pracovnoprávných a obdobných právnych vzťahov, sociálneho zabezpečenia, zdravotnej starostlivosti, poskytovania tovarov a služieb a vo vzdelávaní“.

Ustanovenie § 5 ADZ uvádza:

(1) V súlade so zásadou rovnakého zaobchádzania sa v sociálnom zabezpečení, zdravotnej starostlivosti, pri poskytovaní tovarov a služieb a vo vzdelávaní zakazuje diskriminácia osôb z dôvodov podľa § 2 ods. 1.

(2) Zásada rovnakého zaobchádzania podľa odseku 1 sa uplatňuje len v spojení s právami osôb ustanovenými osobitnými zákonmi v oblastiach prístupu a poskytovania

a) sociálnej pomoci, sociálneho poistenia, starobného dôchodkového sporenia, doplnkového dôchodkového sporenia, štátnej sociálnej podpory a sociálnych výhod,

b) zdravotnej starostlivosti,

c) vzdelávania,

d) tovarov a služieb vrátane bývania, ktoré sú poskytované verejnosti právnickými osobami a fyzickými osobami-podnikateľmi.7)“

Poznámka pod čiarou č. 7) k § 5 ods. 2 písm. a) ADZ odkazuje na zákon č. 634/1992 Zb. o ochrane spotrebiteľa v znení neskorších predpisov, ktorý bol zrušený v súčasnosti platným a účinným zákonom o ochrane spotrebiteľa.

Z vyššie uvedeného vyplýva, že na to, aby išlo o porušenie zásady rovnakého zaobchádzania, resp. diskrimináciu musí byť daný niektorý z dôvodov uvedených v § 2 ods. 1 ADZ, musí byť naplnená jedna z foriem uvedených v § 2a ADZ a napokon musí sa tak diať v jednej z oblastí, ktoré sú v zmysle § 3 ods. 1 ADZ, resp. § 5 a § 6 ADZ týmto zákonom pokryté.

V zmysle § 9 ods. 1 ADZ má každý „právo na rovnaké zaobchádzanie a ochranu pred diskrimináciou“. Podľa § 9 ods. 2 ADZ „každý sa môže domáhať svojich práv na súde, ak sa domnieva, že je alebo bol dotknutý na svojich právach, právom chránených záujmoch alebo slobodách nedodržaním zásady rovnakého zaobchádzania. Môže sa najmä domáhať, aby ten, kto nedodržel zásadu rovnakého zaobchádzania, upustil od svojho konania, ak je to možné, napravil protiprávny stav alebo poskytol primerané zadostučinenie“.

Podľa § 8 ods. 6 ADZ „diskriminácia nie je rozdielne zaobchádzanie z dôvodu veku alebo zdravotného postihnutia pri poskytovaní poisťovacích služieb, ak takéto rozdielne zaobchádzanie vyplýva z rozdielnej miery rizika overiteľnej štatistickými alebo obdobnými údajmi a podmienky poisťovacích služieb sú primerané tomuto riziku“.

Podľa § 4 ods. 3 zákona o ochrane spotrebiteľa, na ktorý odkazuje vyššie uvedená poznámka pod čiarou č. 7) k § 5 ods. 2 písm. a) ADZ, „predávajúci je povinný vo vzťahu k spotrebiteľovi dodržiavať zásadu rovnakého zaobchádzania v poskytovaní výrobkov a služieb ustanovenú osobitným predpisom. [zákon č. 365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov (antidiskriminačný zákon) v znení neskorších predpisov]. Predávajúci nesmie odmietnuť predáť spotrebiteľovi výrobok, ktorý má vystavený alebo inak pripravený na predaj, alebo

odmietnuť poskytnutie služby, ktorá je v jeho prevádzkových možnostiach.“

Tiež je nevyhnutné poukázať na ustanovenia vyššie uvedeného zákona o PZP. Podľa § 3 ods. 1 zákona o PZP: „Povinnosť uzavrieť poistnú zmluvu má pri tuzemskom motorovom vozidle ten, kto je ako držiteľ motorového vozidla zapísaný v dokladoch vozidla alebo ten, kto je v dokladoch vozidla zapísaný ako osoba, na ktorú sa držba motorového vozidla previedla, v ostatných prípadoch ten, kto je vlastníkom motorového vozidla alebo jeho prevádzkovateľom. Ak na motorové vozidlo je uzatvorená nájomná zmluva s právom kúpy prenajatej veci, povinnosť uzavrieť poistnú zmluvu má nájomca.“

Ustanovenie § 6 ods. 3 zákona o PZP, na ktorý sa odvoláva vo svojom Vyjadrení ČSOB Poistovňa, a. s. a poukazuje naň vo svojej odpovedi aj Slovenská kancelária poisťovateľov, uvádza: „Poisťovateľ je na návrh poistníka povinný uzavrieť poistnú zmluvu, ak nie je v rozpore s týmto zákonom. Ak poisťovateľ odmietne uzavrieť s poistníkom poistnú zmluvu, určí Národná banka Slovenska na žiadosť poistníka poisťovateľa, ktorý je povinný s ním poistnú zmluvu uzavrieť.“

Ďalšími relevantnými ustanoveniami sú ustanovenia obsiahnuté v zákone č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov (ďalej len „OZ“). Pokiaľ ide o zmluvnú slobodu, na ktorú sa vo svojom Vyjadrení odvoláva ČSOB Poistovňa, a. s. a vo svojej odpovedi na ňu poukazuje aj Národná banka Slovenska, tak táto je upravená v § 2 ods. 2 OZ, ktorý uvádza, že „v občianskoprávných vzťahoch majú účastníci rovnaké postavenie“. Úprava poistnej zmluvy je obsiahnutá v § 788 až 828a OZ. Podľa § 789 ods. 2 OZ „osobitný predpis môže ustanoviť fyzickej osobe alebo právnickej osobe povinnosť uzavrieť poistnú zmluvu (povinné zmluvné poistenie)“.

Záver

Stredisko vyjadruje názor, že postup, ktorý pri poskytovaní povinného zmluvného poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel zvolila ČSOB Poistovňa, a. s., t. j. neposkytovať povinné zmluvné poistenie zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel osobám mladším ako 24 rokov je v rozpore s ustanoveniami ADZ. Takéto konanie vykazuje znaky nepriamej diskriminácie z dôvodu veku v oblasti poskytovania tovarov a služieb podľa § 2 ods. 1 ADZ v spojení s § 2a ods. 3 ADZ a § 3 ods. 1 ADZ, resp. § 5 ods. 2 písm. a) ADZ. V tejto súvislosti stredisko poukazuje na zákaz diskriminácie z dôvodu veku, ktorý je ustanovený, ako už bolo vyššie uvedené, na medzinárodnej, európskej i národnej úrovni. Zákaz diskriminácie na základe veku za všeobecnú zásadu práva Spoločenstva považuje aj Súdny dvor EÚ.

Ustanovenie § 8 ods. 6 ADZ, na ktoré sa vo svojom Vyjadrení odvoláva ČSOB Poistovňa, a. s., podľa názoru strediska neumožňuje paušálne vylúčiť celú skupinu potenciálnych poistníkov z dôvodu veku. Rozdielne zaobchádzanie v zmysle § 8 ods. 6 ADZ podľa názoru strediska nezahŕňa možnosť odmietnuť poskytnutie poisťovacích služieb vymedzenej skupine osôb iba z dôvodu veku, pretože by to nebolo primerané. Pričom primeranosť podmienok poisťovacích služieb miere rizika overiteľnej štatistickými alebo obdobnými údajmi je nevyhnutným predpokladom, aby vôbec k rozdielnemu zaobchádzaniu z dôvodu veku v zmysle § 8 ods. 6 ADZ mohlo legálne dôjsť, t. j. nešlo by o diskrimináciu v zmysle ADZ. Ustanovenie § 8 ods. 6 ADZ však pripúšťa napríklad rozdielne sadzby poistného pre rôzne vekové skupiny, na ktoré vo svojom Vyjadrení poukazuje ČSOB Poistovňa, a. s., avšak samozrejme aj v tomto prípade musí byť dodržaná primeranosť podmienok poisťovacích služieb miere rizika overiteľnej štatistickými alebo obdobnými údajmi.

ČSOB Poistovňa, a. s. sa vo svojom Vyjadrení odvoláva na princíp zmluvnej slobody (zmluvnej autonómie, zmluvnej voľnosti), na tento princíp vo svojej odpovedi poukazuje aj Národná banka Slovenska. Princíp zmluvnej slobody vyplýva z rovnakého postavenia účastníkov v občianskoprávných vzťahoch upraveného v § 2 ods. 2 OZ a znamená predovšetkým to, že každý má rovnakú možnosť vstúpiť do občianskoprávného vzťahu, vziať na seba záväzky a povinnosti. Podľa názoru strediska však nemožno tento princíp aplikovať na neposkytnutie povinného zmluvného poistenia skupine osôb vymedzenej vekom. Rovnako je v tejto súvislosti relevantné znenie smernice Rady 2004/113/ES z 13. decembra 2004 o vykonávaní zásady rovnakého zaobchádzania medzi mužmi a ženami v prístupe k tovaru a službám a k ich poskytovaniu, zavádzajúce nediskrimináciu v prístupe k tovarom a službám, „ku ktorým má verejnosť prístup“. Toto znenie bolo prevzaté aj do § 5 ods. 2 písm. a) ADZ, v ktorom sa tiež ustanovuje zákaz diskriminácie v prístupe k tovarom a službám vrátane bývania poskytovaným „verejnosťou“.

Rozhodujúce teda je, že akýkoľvek subjekt, ktorý začne poskytovať tovary a služby verejnosti, je povinný pri tomto postupovať nediskriminačne a počítať s prípadným rizikom, ktoré sa s takouto činnosťou spája, t. j. aj s prípadnými zvýšenými nákladmi.

Podľa § 2 ods. 1 zákona č. 8/2008 Z. z. o poisťovníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o poisťovníctve“) „poisťovňa je právnická osoba, ktorá je akciovou spoločnosťou so sídlom na území Slovenskej republiky, ktorá vykonáva poisťovaciu činnosť na základe povolenia na vykonávanie poisťovacej činnosti“. Poisťovacia činnosť podľa § 2 ods. 12 zákona o poisťovníctve zahŕňa aj „prijímanie poistných rizík poisťovňou“, pričom podľa § 2 ods. 16 zákona o poisťovníctve „poistné riziko je nebezpečenstvo, ktoré môže viesť k vzniku poistnej udalosti“. Z uvedeného vyplýva, že samotným obsahom činnosti každej poisťovne je riziko, t. j. poisťovňa uzatvorením každej poistnej zmluvy berie na seba riziko vzniku poistnej udalosti.

Navyše v prípade povinného zmluvného poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel má osoba, ktorá spĺňa podmienky podľa § 3 ods. 1 zákona o PZP, t. j. potenciálny poistník, povinnosť uzavrieť poistnú zmluvu. Zákon o PZP nestanovuje v tejto súvislosti žiadne vekové hranice, pričom nesplnenie si tejto zákonnej povinnosti je sankcionované. V zmysle § 19 ods. 1 zákona o PZP „obvodný úrad tomu, kto podľa § 3 ods. 1 neuzavrie poistnú zmluvu, uloží pokutu od 500 Sk do 100 000 Sk“.

Ďalším argumentom, ktorým ČSOB Poisťovňa, a. s. vo svojom Vyjadrení zdôvodňuje svoj postup, je znenie vyššie uvedeného § 6 ods. 3 zákona o PZP. Na toto ustanovenie sa vo svojej odpovedi odvoláva aj Slovenská kancelária poisťovateľov. Podľa predmetného ustanovenia však „poisťovateľ je na návrh poistníka povinný uzavrieť poistnú zmluvu“, čo tiež značne obmedzuje vyššie zmienenú zmluvnú slobodu. Uvedené ustanovenie ďalej síce umožňuje poisťiteľovi odmietnuť uzavrieť poistnú zmluvu, avšak len v individuálnych prípadoch, a to s konkrétnym poistníkom, napríklad pre jeho individuálnu históriu škodovosti a pod. Aj Národná banka Slovenska vo svojej odpovedi uvádza, že poisťovňa je „oprávnená rozhodnúť sa, či s konkrétnym subjektom poistnú zmluvu v oblasti PZP uzavrie alebo nie resp. za akých podmienok poistnú zmluvu uzavrie“. V takomto individuálnom prípade teda možno uplatniť vyššie spomínaný princíp zmluvnej slobody, ktorý ale vo všeobecnosti neprichádza, ako už bolo vyššie uvedené, do úvahy. Podľa názoru strediska ustanovením § 6 ods. 3 zákona o PZP nemožno odôvodniť prax, kedy poisťovňa odmietne uzavrieť poistnú zmluvu s neurčitým počtom poistníkov z dôvodu veku.

Stredisko vyjadruje presvedčenie, že argumenty uvedené ČSOB Poisťovňou vo Vyjadrení nie sú dostatočné na to, aby uvedené rozdielne zaobchádzanie a vylúčenie osôb od 18 rokov do dovŕšenia 24. roku veku z poskytovania poisťovacích služieb, bolo objektívne a rozumne zdôvodnené.

Podobný názor vyjadruje aj Ústredný inšpektorát Slovenskej obchodnej inšpekcie, ktorý vo svojej odpovedi tiež vyslovil stanovisko, že v súlade s príslušnými ustanoveniami zákona o ochrane spotrebiteľa je poisťovňa povinná poskytnúť povinné zmluvné poistenie za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel aj skupine osôb do 24 rokov napriek zvýšenému riziku škodovosti, pričom štatisticky zistenú vyššiu škodovosť môže poisťovňa premietnuť do vyššej sadzieb poistného.

Na základe vyššie uvedeného stredisko naliehavo odporúča zosúladenie postupu Poisťovne ČSOB, a. s. so zákonnou zásadou rovnakého zaobchádzania a nediskriminácie.